

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
DERGİSİ

(YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖZEL SAYI)

1992

CİLT : 8

SAYI : 2

ŞEYH CUMA*

Çev.: M.Akif Kireççi

Şeyh'Cuma'yı çocukluk yıllarımdan beri tanırım. O zamanlar hayat daha sadeydi. İnsanların zihnini bu kadar meşgul etmiyor, günler sevinç ve eğlence ile geçiyordu. Ne görünümü ne de konuşmasıyla... hiç değişmeyen Şeyh Cuma'yı işte ta o zamandan beri tanıyorum. Binlerce yıl yaşamış yaşlı kartalla Hz.Süleyman arasında geçen hikayeyi küçüklüğümde bana anlattığı günden beri... Bu hikayeyi bütün ayrıntıları ve aynı anlatım tarzıyla O'ndan hala dinliyorum. Güzel çocukluk günlerimi herşeyin temiz ve saf olduğu çağı hatırlıyorum.

Sonra büyüdüm, düşüncelerim değişti. Hoş vakit geçirmek için Şeyh Cuma ile oturup kalkmaya başladım. Asılsız hikayelerini alaylı bir zevkle dinliyordum. Eskiden hemen yanibaşına oturur, gözlerimi de -kırıksıklarla dolu- yüzüne diker büyümlü sözlerinin sakın dudaklarından dökülüşünü izlerdim. Yılda ancak bir kez karşılaşıyorduk. O da tatilimi geçirmek için kasabaya gittiğimde oluyordu. Aradan uzun yıllar geçti. Yeryüzünde Şeyh Cuma'dan başka herşey değişmişti. O yine aynı kırmızı sarıklı, kollarının yeni geniş, cübbeli adamdı. Başı hafif öne eğikti. Işıl ışıl gözleri, iri bir burnu, kül rengi sık sakalı ve tatlı bir gülüşü vardı. Kırıksıklarla dolu alnı, ruhunu ve bedenini besleyen mutluluktan kırmızıya çalan esmer teniyle evet işte o adam sakın yürüyüşü, tatlı-sert bir ses tonu, geniş hayal dünyası, hür ve sınırsız istekleri olan birisiydi. Uykudan erken kalkar ve hemen güneş doğmadan sabah namazını eda etmek için camiye yönelirdi. Günün çoğunu kanal kıyısındaki camide abdest alıp namaz kılarak, tesbih çekip dualar okuyarak geçirirdi.

İşte bu camide yalnızken gidip yanına oturuyor ve sadece onu dinliyordum. Bana daha doğmadan askerlerle çarpışan Seyyid Bedevî'yi ve binlerce yıl önce cehennemden kopup dünyamıza düşen kor parçasını anlatırdı. Onu söndürmek ve zarar vermesini önlemek için Allah tüm denizle-

rin suyunu ateş parçasının üstüne göndermişti. Oysa o kor hala büyük alevlerle yanıyor ve insanları korkunç bir kötülükle tehdit ediyordu. Merhamet isteğiyle dolu bakışını, af dileyen ağlamaklı yüzünü ve şöyle deyişini hala unutamıyorum:

-Eğer tek bir kor parçasını dünyadaki denizlerin tümü bile söndüremiyorsa acaba inkâr edenler için hazırlanan cehennem nasıldır?

Bazan "Binbir Gece Masalları" kitabını götürür 'Sindbad' ve 'Bakırcılar Çarşısı' hikayelerini O'na okurdum. O iştiaqla beni dinlerken yüzüne tatlı bir tebessüm yayılırdı. Harun Reşid'in kıssalarından birini O'na okuduğumda:

-Bu hem insanlarla hem de cinlerle savaşan İslam hükümdarlarından biridir, der; Ebu Nüvas ve Ömer b. Ebî Rebîa'dan bir şiir okuduğumda da şöyle söylendi:

-Bu Efendim Abdurrahim el-Burgi'nin Tanrı'yı öven şiirlerindedir.

Şiiri dinlerken kafiyenin yankısından, şiirde geçen her şeyi Allah'ı övgüye yorduğundan büyülenmiş gibi olurdu. Kulağına o büyüleyici hoş sözlerin yankısı geldiğinde başını salları, belini kıvırırdı.

Şeyh Cuma velîleri ziyaret için Kahire'ye gittiğinde bizim evimizde kalırdı. Çoğu zaman kendisine bilmediğinden kesinlikle emin olduğum sorular sorardım. Sorulara son derece sade ve basit cevaplar verirdi. Bir keresinde -vakit akşam üzeriydi- ona elektrik lambasını gösterdim ve:

-Cuma Amca şu güzel lambaya bak, nasıl da hızlı bir şekilde yanıp sönüyor? Bu Batılıların ne kadar maharetli ve ilerlemiş olduklarının büyük bir delili sayılmaz mı, ne dersin? dedim.

Lambaya bakarak durakladf. Kırış kırış olmuş, kızarmış yüzü hareketsizdi. Uzun sürmeyen bir düşünmeden sonra dedi ki:

-Yavrucuğum bilmelisin ki bunlar ancak şeytanların bildiği sırlardır. Müslümanlar bunu bilmezler. Şeytanlar da bu sırlarını kâfirlere veriyorlar. Meraklanma dünya onların ahiret de bizimdir.

Sonra başını ve ellerini yukarı doğru kaldırıp şöyle dedi:

-Bizi mü'min kılan Allah'a şükürler olsun.

Kahire'de bulunduğu sürece evden ancak camileri, evliya mezarlarını ziyaret etmek yahut hanımına sabun, kahve ve şeker almak maksadıyla dışarıya çıkardı. Camiye girdiği zaman insanlar her taraftan koşuşup geliri elini öperler, etrafını sarıp bazı dîni konularda görüşünü sorarlardı. O da onlara kolaylıkla, takılmadan cevap verirdi.

Şeyh Cuma eskiden Ewsiy'e'nin harman bekçisiydi. Tarladaki mahsulü hırsızlardan koruyordu. Kuşları ürkütme için antika bastonuyla saç levhalara vururdu. Küçük bir Arabistan kirazı ağacının altına kışın yağmurundan yazın güneşinden korunmak için ağaç dallarından bir gölgelik kurmuştu. Bazan harmanın korumasını Allah'a emanet edip, orada uzun ve sakin bir uyku çekerdi. Uyandığında vakit akşama yaklaşmış olur, gidip kanal kenarına oturarak testilerini dolduran yöre kadınlarını izleyip onları lafa tutardı.

Kalbindeki boşluğu ibadetle dolduran bu adam ne koyu bir sofuymuş ne de tamamen dünyayı boşlamıştı. Hoş vakit geçirmek için eğlenceye ayırdığı bir sürü zamanı vardı. Davul ve şarkıdan hoşlanır, mizmarın dokunaklı sesini dinlemekten zevk alırdı. Davul, mizmar, şarkı... hepsi birbirine karışınca Şeyh Cuma kendinden geçmiş, cezbeye kapılmış bir halde ayağa kalkar, başını sallayarak sessizce danseder, elindeki bastonu kaldırıp sağa-sola sallardı.

Şeyh Cuma'nın dinleyeni sıkmayan aşk şiirleri, kadınlar hakkında çeşitli sohbetleri olurdu. Çoğu zaman bana kalbinin sadece sevgi için çırpındığı delikanlılık çağındaki aşklarını anlatırdı. Gençlik yıllarından bahsederken güzel hatıralarla yüzü aydınlanıyor, duru gözlerinde çocukluk ve gençlik rüyaları ışıldıyordu. Sessiz aşklarını bana temiz bir köylü saflığıyla anlatırdı. Sözünü bitirdiğinde kalbinin derinliklerinden bir ahh.. çeker, o tatlı tebessüm yavaşça dudaklarından kaybolur sonra da hasret ve üzüntü içinde:

-Ya Rabbi sonumuzu hayır et, derdi.

Şeyh Cuma sıkıntılarla dolu yeryüzünde yaşayan halktan bir düşündür. Havası zehirli, kızgın ve ıssız bir çölde yaşayan yalnız bir çiçek gibi.

Şeyh Cuma inançlarıyla mutlu, geliriyle yetinen, düşleriyle rahat, karmaşık bilimlerden ve kötü felsefeden uzak, gerçek mutluluğun O'na doğru koştuğu ve kendisinin de ondan tam anlamıyla faydalandığı birisidir.

Çağdaş Mısır edebiyatında modern hikayenin öncüsü olan MAHMUT TEYMUR'un(1894-1973) bu öyküsü Prof.Dr. Azmi YÜKSEL'in "Çağdaş Arap Edebiyatından Seçmeler" adlı eserinin 25-28. sayfalarından alınmıştır. TEYMUR daha çok kısa hikayeleriyle ün yapmış, roman, tiyatro, makale ve gezi notları da yazmıştır. Eserleri birçok yabancı dile aktarılan Teymur, Arap Dil Akademisinden edebiyat ödülü almış 1949'da da bu Akademî'nin üyeliğine seçilmiştir.